

ПАКАЗЬНІК ІМЁНАЎ

1. Уладзімер Агіевіч (1910–1952), літаратар, паэт, перакладнік. Працаваў у Менскім пэдагагічным інстытуце, у часопісе «Беларусь». Крытык, пісаў артыкулы пра творчасьць Купалы і Коласа і пасьяваенную літаратуру.

2. Алесь Александровіч (1904–1947), літаратуразнаўца, сястра паэта і дзіцячага пісьменьніка Андрэя Александровіча. Удзельнічала ў клубе «Беларуская хатка», сьпявала ў хоры пад кіраўніцтвам Уладзімера Тэраўскага. Склала чытанкі для беларускай школы, хрэстаматыі беларускай літаратуры. Жонка пэдагога Міхаіла Мароза, іх імёны на супольным помніку.

3. Арсэн Арсэнка (1903–1945), найвядомейшы барытон краіны, народны артыст БССР, саліст Дзяржаўнага тэатру оперы і балету. Першы выканаўца галоўнай партыі ў оперэх «У пушчак Палесься» А. Багатырова, «Кветка шчасьця» А. Туранкова.

4. Мікалай Біладухо (1878–1935), геоляг, акадэмік Беларускай акадэміі навук. Дырэктар Інстытуту геалёгіі і гідрагеалёгіі БАН у 1929–1935 гадах. Узначальваў дасьледчыя экспэдыцыі ў Аршанскай, Магілёўскай і Калінінскай акругах. Вывучаў крайдавыя адклады і фасфарыты на паўднёвым усходзе Беларусі.

5. Фёдар Блошкін, бацька Міхася Багуна, рэпрэсаванага паэта, прэзаіка і перакладніка.

6. Міхаіл Бобрык (1901–1956), загадчык катэдры агульнай хірургіі Менскага мэдычнага інстытуту, галоўны анколяг Міністэрства аховы здароўя, заслужаны лекар БССР. Напісаў шэраг навуковых працаў у пытаннях анкалёгіі. У 1956 годзе праапэраваў Якуба Коласа. Пахаваны побач з Коласам.

7. Язэп Васілеўскі (1905–1929), сьпявак у хоры Першага Беларускага дзяржаўнага тэатру (цяпер тэатар імя Янкі Купалы) пад кіраўніцтвам Уладзімера Тэраўскага.

8. Марфа і Лукаш Ваўчкі, бабуля і дзед Вітаўта Кіпеля, гісторыка, бібліёграфа, дзеяча беларускай дыяспары.

9. Максім Выдрын (1870–1951), заснавальнік і кіраўнік першай у Беларусі катэдры акушэрства і гінакалёгіі, аўтар падручнікаў.

10. Генрых Грыгоніс (1889–1955), актор тэатру і кіно. Граў у «Паўлінцы» і «Раскіданым гнязьдзе» па п’есах Купалы, якія ставіла Першае беларускае таварыства драмы і камэдыі. З 1920 году ў БДТ-1 (цяпер тэатар імя Янкі Купалы). Выконваў ролі ў пастаноўках па творах Чарота, Міровіча, Бядулі.

11.Алесь Гурло (1892–1938), паэт, прэзаік, перакладнік, лінгвіст. Працаваў у тэрміналягічнай камісіі Інбелкульту. Браў удзел у стварэньні тэрміналягічных слоўнікаў, выдаў слоўнік «Тэхнічная тэрміналёгія». Аўтар пяці паэтычных зборнікаў. Перакладаў на беларускую мову з расейскай і ўкраінскай.

12. Усевалад Ігнатоўскі (1881–1931), грамадзкі і палітычны дзяяч, гісторык. Першы прэзыдэнт Беларускай акадэміі навук. Быў сярод падпісантаў Дэкларацыі аб аб’яшчэньні Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусі 31 ліпеня 1920 году. Народны камісар земляробства, народны камісар асьветы БССР. Паводле афіцыйнай вэрсіі, скончыў самагубствам.

13. Сяргей Кавалік (1846–1926), рэвалюцыянэр-народнік. Кандыдат матэматыкі. Адзін з арганізатараў «хаджэньня ў народ» рэвалюцыйных народнікаў Расеі. Адбываў катаргу ў Якуціі і Сібіры. З пачатку ХХ стагодзьдзя жыў у Менску, быў старастам менскага аддзяленьня Ўсесяознага таварыства былых паліткатаржанаў і ссыльнапасяленцаў.

14. Андрэй Каленчыц (памёр у 1927 годзе), настаўнік са Случчыны, надмагільны надпіс па-беларуску.

15. Марыя Каменская (1850–1928), цешча Якуба Коласа.

16. Арсен Канчэўскі (1901–1931), публіцыст, актывіст Таварыства беларускай школы, асуджаны польскімі ўладамі на 4 гады зьняволеньня, бо ўваходзіў у ЦК Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. Брат філёзафа Ігната Канчэўскага.

17. Міхась Клімковіч (1899–1954), паэт, драматург, прэзаік, крытык, аўтар тэксту гімна БССР «Мы, беларусы». Напісаў драматычную трылёгію «Георгій Скарына», лібрэта да балету «Князь-возера», оперы «Кастусь Каліноўскі». Побач пахаваны жонка Марыя, дочки Сьвятлана і Мая.

18. Якуб Колас (Канстанцін Міцкевіч, 1882–1956), адзін з заснавальнікаў

сучаснай беларускай літаратуры і літаратурнай мовы. Народны паэт Беларусі. Аўтар паэмаў «Новая зямля» і «Сымон-музыка», раману «На ростанях». Побач пахаваныя жонка Марыя Міцкевіч і сын Даніла Міцкевіч.

19. Яўген Корчыц (1880–1950), выбітны хірург, які стаяў ля вытокаў хірургіі ў Беларусі, чалец-карэспандэнт Акадэміі навук. Аўтар больш як 90 навуковых працаў. Узначальваў катэдры хірургіі на мэдычным факультэце БДУ і ў Беларускім мэдычным інстытуце.

20. Якаў (Янкель) Кругер (1869–1940), жывапісец-партрэтыст, заслужаны дзяяч мастацтваў БССР. Вучыўся ў Варшаве, Кіеве, Парыжы і Пецярбургу. У 1904 годзе адкрыў у Менску курсы рысаваньня і жывапісу. Ягонымі вучнямі былі Міхаіл Станюта, Хаім Суцін, Міхаіл Кікоін, Іван Ахрэмчык, Заір Азгур.

21. Уладзімер Крыловіч (1895–1937), актор, адзін з заснавальнікаў беларускага тэатру. З 1921 году ў Першым Беларускім дзяржаўным тэатры (сёньня тэатар імя Янкі Купалы). Выконваў ролі ў спектаклях «Паўлінка», «Машэка», «Кастусь Каліноўскі» ды інш. Заслужаны артыст БССР.

22. Янка Купала (Ян Луцэвіч, 1882–1942), адзін з заснавальнікаў новай беларускай літаратуры і літаратурнай мовы. Народны паэт Беларусі. Аўтар п’есаў «Паўлінка» і «Тутэйшыя». Побач пахаваная жонка Ўладзіслава Луцэвіч.

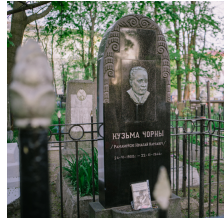
23. Іван Кушнер (1908–1943), праваслаўны сьвятар, протаярэй Літоўскай япархіі, удзельнік беларускага хрысьціянскага руху ХХ ст. Удзельнічаў у працы перадсаборнай праваслаўнай камісіі і Ўсебеларускага царкоўнага сабору ў 1942 годзе, на якім абвешчана аўтакефалія Беларускай праваслаўнай царквы.

24. Алесь Ліпнёвы (Абрам Ашаровіч, 1909–1933), паэт, таксама выступаў у друку з нарысамі, апавяданьнямі. Працаваў у рэдакцыях газэт «Чырвоная зьмена», «Зьвяззда», адказным сакратаром часопісу «Напагатове».

25. Абрам Лур’е (1895–1972), прафэсар эканомікі, падрыхтаваў каля сотні асьпірантаў-эканамістаў. У 1940 годзе ўзначаліў новаствораную катэдру палітэканоміі БДУ. Пераклаў на ідыш кнігу «Эканамічнае вучэньне К. Маркса».

26. Бянігна Луцэвіч (Валасевіч, 1857–1942), маці Янкі Купалы, народнага паэта Беларусі.

27. Вера Лютava (1912–1954), друкавала вершы на расейскай мове ў смаленскіх абласных газэтах, часопісах «Смена» і «Огонёк». Пасьля вайны ўзначальвала сэкцыю расейскай літаратуры Саюзу пісьменьнікаў БССР.

28. Эмілія Манэ-Станкевіч (1853–1922), цешча Янкі Купалы, народнага паэта Беларусі. Паходзіць з роду французскага мастака-імпрэсіяніста Клёда Манэ.

29. Міхаіл Мароз (1895–1944?), пэдагог, дзяржаўны дзяяч, паўнамоцны прадстаўнік БССР пры ўрадзе РСФСР. Кіраўнік справаў СНК БССР, старшыня камісіі Інбелкульту па ахове помнікаў старадаўнасьці, мастацтва і прыроды. Памёр у лягеры НКВД. Дакладнае месца і дата сьмерці невядомыя. Яго імя на супольным помніку з жонкай, літаратуразнаўцай Алесьяй Александровіч.

30. Еўсьцігней Міровіч (1878–1952), драматург і тэатральны рэжысэр. Мастацкі кіраўнік, а затым рэжысэр БДТ–1 (цяпер тэатар імя Янкі Купалы). Спэтакль і фільм, пастаўленыя паводле п’есы Міровіча «Кастусь Каліноўскі», абудзілі інтарэс да гэтай гістарычнай асобы.

31. Аркадзь Моркаўка (1900–1957), паэт. Уваходзіў у рэдакцыю часопісу «Маладняк», у рэдкалегію часопісу «Полымя». Аўтар зборнікаў паэзіі «Дым жыцьця», «Гады, як парусы», «Вершы». Творчасьць Моркаўкі высока ацаніў Янка Купала. Ад 1930-х пісаў «у стол», не публікаваў сваіх вершаў.

32. Платон Саевіч (1892–1956), дзяржаўны і партыйны дзяяч, міністар асьветы БССР (1947–1951). Быў рэктарам шэрагу ВНУ, у тым ліку Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі, Камуністычнага ўнівэрсытэту БССР. У 1951 годзе рэпрэсаваны, рэабілітаваны ў 1956-м.

33. Юры Рудзько (1913–1948), прэзаік, драматург. Загадваў аддзелам у газэтах «Чырвоная зьмена» і «Літаратура і мастацтва».

34. Несьцер Сакалоўскі (1902–1950), кампазытар, хормайстар, фальклярыст. Запісаў і апрацаваў больш за 500 беларускіх народных песень. Аўтар музыкі дзяржаўнага гімну БССР, які затым стаў афіцыйным гімам Рэспублікі Беларусі. Аўтар музыкі песень на словы беларускіх клясыкаў, песьні «Ой, Нёман».

35. Эдуард Самуйлёнак (1907–1939), прэзаік і драматург. Працаваў у рэдакцыях газэт «Чырвоная Полаччына» і «Літаратура і мастацтва». Ягонья п’есы «Тэорыя Каленбрун» і «Пагібель ваўка» былі апублікаваныя і пастаўленыя.

36. Барыс (Борух) Сольц (1903–1928), рэдактар двутыднёвіка «Дэр юнгэр арбэтэр» («Малады рабочы»), які выдаваўся на ідыш у Менску.

37. Рыгор Страшко (1917-1945), журналіст газэты «Зьвяззда». Быў партызанам у часе Другой усясьветнай вайны.

38. Валянцін Таўлай (1914–1947), паэт, літаратуразнаўца, грамадзкі дзяяч. Актыўны ўдзельнік левага руху ў Заходняй Беларусі міжваеннага часу, адзін з рэдактараў «Беларускай газэты» ў Вільні. Аўтар паэмы «Непераможная», цыклю вершаў, напісаных у турме, дзе быў зьняволены польскімі ўладамі за камуністычную дзейнасьць.

39. Паўлюк Трус (1904–1929), паэт, сябра літаратурнага аб’яднаньня «Маладняк». Пры жыцьці выдаў чатыры зборнікі паэзіі: «Вершы» (1925), «Ветры буйныя» (1927), Збор твораў (1934), «Творы» (1935). Апублікаваў дзясяткі вершаў і фэльетонаў у беларускім друку. Памёр ад тыфусу.

40. Аляксей Туранкоў (1886–1958), кампазытар, адзін з пачынальнікаў жанраў масавай песьні, хору, рамансу ў беларускай музыцы. Аўтар операў «Кветка шчасьця», «Яснае сьвітаньне», балету «Лясная казка», музыкі да драматычных спэтакляў «Пінская шляхта» і фільмаў. Апрацоўваў беларускія народныя песьні. У 1945–1954 годзе ў лягерах НКВД, рэабілітаваны ў 1959 годзе.

41. Сяргей Урванцоў (1863–1937), мэдык і арганізатар аховы здароўя. Быў актыўным сябрам, а пазьней прэзыдэнтамТаварыства менскіх лекараў. На ягоную ініцыятыву ў Менску была створаная хуткая мэдычная дапамога. Быў галоўным лекарам некалькіх менскіх лякарняў.

42. Рут Ёлер (1921–1946) — амэрыканская місіянэрка ў Беларусі. Пасьля Другой усясьветнай вайны ў

Менску ў складзе місіі ААН для дапамогі і аднаўленьня (UNRRA) арганізоўвала пастаўкі ў Беларусь прадуктаў, адзеньня, мэдычных прэпаратаў. У 1946 годзе выратавала траіх хлопчыкаў, якія танулі ў возеры. Неўзабаве захварэла і памерла.

43. Іван Хозераў (1889–1947), мастацтвазнаўца і гісторык архітэктуры. Вывучаў старажытныя помнікі архітэктуры і мастацтва Беларусі. У Полацку дасьледаваў Сафійскі сабор, Спаса-Эўфрасіньеўскую царкву, Барысаглебскі манастыр, у Смаленску — Петрапаўлаўскую царкву, у Горадні — Барысаглебскую царкву.

44. Аляксандар Чарвякоў (1892–1937), адзін з арганізатараў і кіраўнікоў Беларускай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі. Удзельнік 1-га Ўсебеларускага зьезду. Падпісаў Маніфэст аб аб’яшчэньні ССРБ 1 студзеня 1919 году. Старшыня Савету народных камісараў Беларускай ССР. Праз абвінавачаньні ў «нацыянал-апартунізьме» скончыў самагубствам.

45. Кузьма Чорны (Мікалай Раманоўскі, 1900–1944), прэзаік, драматург, публіцыст; стваральнік беларускай сацыяльна-псыхалягічнай і інтэлектуальна-філязофскай прозы. У 1926–1931 г. старшыня літаратурнага аб’яднаньня «Ўзвышша». Аўтар апавяданьняў, аповесьцяў, раманаў «Сястра», «Зямля», «Бацькаўшчына». У 1938–1939 г. увязьнены ў турме НКВД.

46. Георгі Шчарбатаў (1919–1957), пісьменьнік і журналіст. Быў ваенным карэспандэнтам падчас Другой усясьветнай вайны, працаваў у газэце «Звяззда», якая выдавалася падпольна на акупаванай тэрыторыі. Аўтар аповесьцяў, нарысаў, успамінаў пра партызанскі рух падчас вайны.

47. Язэп Юхо (1921–2004), гісторык дзяржавы і права Вялікага Княства Літоўскага, БНР і БССР. Аўтар кнігі «Гісторыя дзяржавы і права Беларусі». Суаўтар першага «Юрыдычнага энцыкляпэдычнага слоўніка» на беларускай мове.

48. Герасім Якушка (1900–1942), галоўны архітэктар Менску ў 1936–1941 гадах. Паводле праектаў Якушкі ў БССР было пабудавана каля двух дзясяткаў арыгінальных жылых дамоў і грамадзкіх будынкаў, у тым ліку на цяперашнім праспэктэ Незалежнасьці ў Менску.

Братнія магілы:

49. Каля тузіну сяброў Саюзу беларускай моладзі пахаваныя ў месцы, дзе стаіць помнік Леаніду Слаўніну. Яны сталі ахвярамі выбуху ў гарадзкім тэатры 22 чэрвеня 1943 году.

50. Тут перапахаваныя чалавечыя парэшткі, знойдзеныя пры раскопках на месцы былога ўніяцкага кляштару на плошчы Свабоды.

51. Братняя магіла маладых людзей, якія сталі ахвярамі пажару 1946 году падчас карнавалу ў менскім клубе НКГБ.

52. Братнія магілы вайскоўцаў.

ВАЙСКОВЫЯ МОГІЛКІ

ЯК МОГІЛКІ СТАЛІ НАЦЫЯНАЛЬНЫМ НЭКРОПАЛЕМ

У 1917 годзе могілкі перайшлі да дзяржавы і ў міжваенны час сталі месцам пахавання выбітных дзяржаўных дзеячоў, вайскоўцаў, навукоўцаў, творцаў. Тут пахаваны адзін са стваральнікаў БССР Аляксандар Чарвякоў, першы прэзідэнт Інстытуту беларускае культуры і Беларускай акадэміі навук Усевалад Ігнатоўскі. Гэта месца апошняга спачыну выбітных пісьменьнікаў Янкі Купалы, Якуба Коласа, Кузьмы Чорнага, Паўлюка Труса, Валянціна Таўлая. У 1959-м могілкі закрылі для пахаванняў.

ЯК ДАБРАЦА:

Менск, вул. Казлова, 11
станцыя мэтро „Плошча Перамогі“
Прыпынак грамадзкага транспарту „Зьмітрака Бядулі“
Трамвай № 1, 3, 4, 6. Аўтобус № 19

ПАНТЭОН КУПАЛЫ І КОЛАСА

Цэнтральнае месца на Вайсковых могілках займаюць манумэнтальныя скульптурныя комплексы над магіламі Янкі Купалы і Якуба Коласа. Побач магілы іх жонак.

Пасьля загадкавай сьмерці Купалы ў Маскве ў 1942 годзе ягоны прах быў пахаваны на тамтэйшых Ваганькаўскіх могілках. І толькі ў 1962 годзе урну з прахам перапахавалі ў Менску – побач з магілай Якуба Коласа. Архітэктарам абодвух надмагільляў быў Міхаіл Мызьнікаў.

ХТО ПАХАВАНЫ

- Палітыкі
- Музыкі і акторы
- Мэдыкі
- Братнія магілы
- Навукоўцы
- Родзічы вядомых беларусаў
- Літаратары
- Іншыя

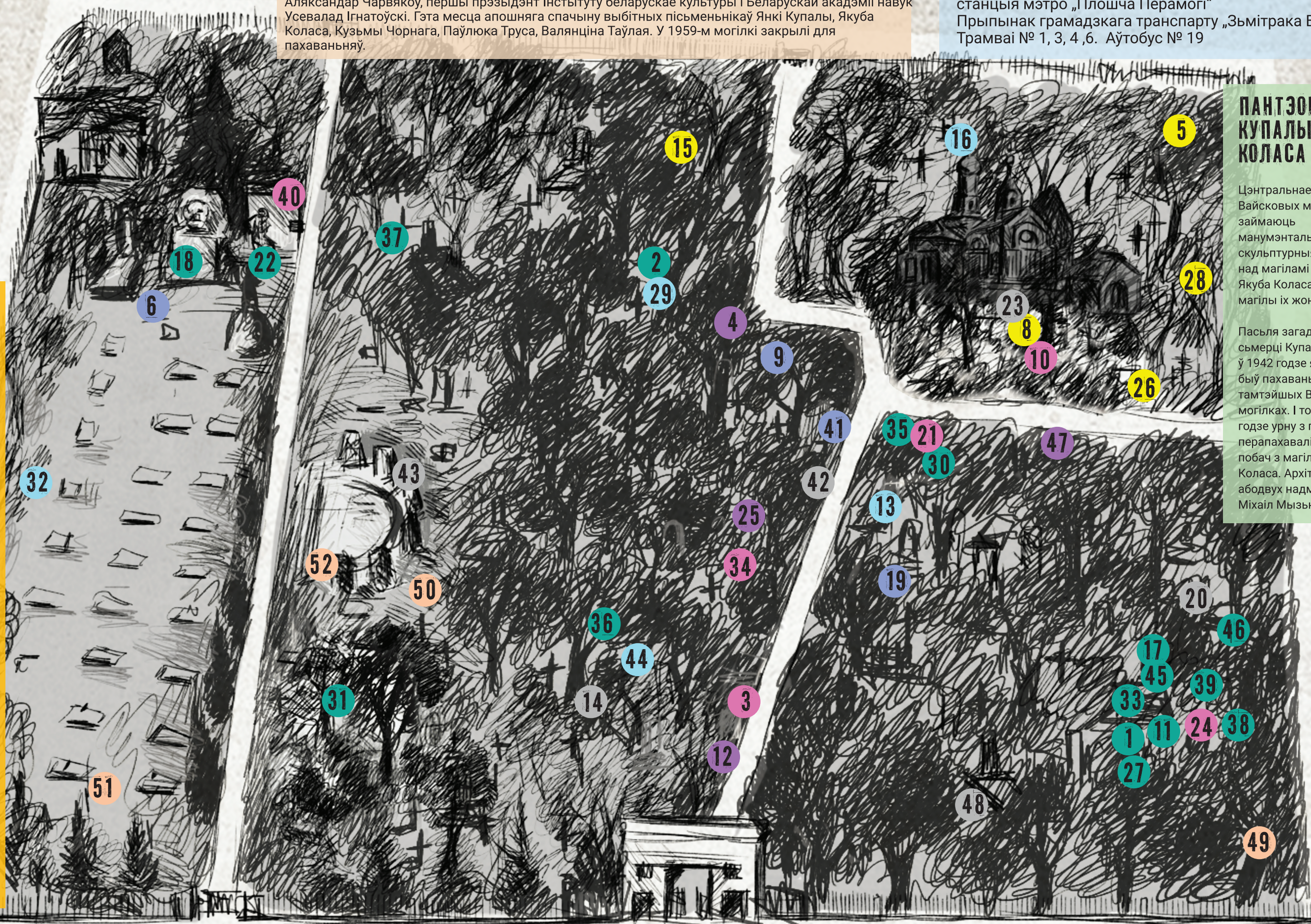
ЧАМУ МОГІЛКІ НАЗЫВАЮЦА ВАЙСКОВЫМІ

Вайсковыя могілкі — адзін з найстарэйшых нэкропаляў у межах Менску.

Першыя ў Менску могілкі, дзе хавалі выключна вайскоўцаў, зьявіліся ў Беларусі за расейскім часам — у 1840-х гадах на вуліцы Шпітальнай на Доўгім Бродзе (раён сёньняшняй вуліцы Казлова). За пяцьдзесят гадоў могілкі перапоўніліся, і таму ў 1895 годзе гарадзкія ўлады іх закрылі.

Новыя вайсковыя могілкі заснавалі побач. Яны былі падзеленыя аляямі на чатыры часткі, дзе хавалі пяхотнікаў, артылерыстаў і іншых вайскоўцаў.

Урачыста асьвяцілі могілкі 2 чэрвеня 1895 году.

← ГАЛОЎНЫ ЎВАХОД

ВУЛ. КАЗЛОВА

«Беларускі нацыянальны нэкропаль» — праект мае на мэце пашырыць веды пра памерлых беларускіх культурных і грамадзкіх дзеячоў і ўшанаваць іх памяць. У яго межах Свабода выдала мапы-схемы менскіх могілак з пазначэньнем месцаў пахаванняў. Усе мапы даступныя ў электронным і папяровым выглядзе.

